

ЗАГАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

В.І.Шанда, В.Г.Нікіфорова

С.В.Рева, М.К.Дзюба

Багатогранність і об'ємність проблематики охорони неживої та живої природи теоретично осмислюється з різних позицій наукового бачення світу. Розв'язання невідкладних природоохоронних проблем ускладнюється недостатністю їх екологічного обґрунтування та економічних можливостей при різній соціальній і політичній обумовленості. Охорона природного середовища є суттєвою частиною комплексного вчення про довкілля - енвіронментології; 2)особливою областю знань, яка поєднує науки про живу та неживу природу, людину та суспільство, техніку та технології. Вона по різному модифікувалася в своїх визначеннях (Лантев, 1975) як натурсоціологія, соціоекологія, геоєкологія, геотехнологія, природокористування, ноологія, геологія соціосфери, соціологія та созологія. Созологія є комплексним вивченням суспільства та природи для її захисту.

И.П.Лантев (1975) вважає созологію основою теорії охорони природи, котра в своєму складі має вчення про взаємозв'язки та взаємообумовленість елементів природи, соціальний обмін речовини і енергії, антропні фактори, об'єктивні негативні зміни в природі, природні ресурси, принципи та реалізацію природоохоронних заходів.

Загальна проблематика охорони природи включає: 1)оцінки стану екологічних систем; 2) розширення та поглиблення екологічних досліджень; 3) екологічне та географічне прогнозування; 4) детальну екологічну експертизу технічних проєктів будь яких змін всіх середовищ життя; 5)обґрунтування та реалізацію національних стратегій охорони довкілля відповідно локальним, регіональним і зональним умовам; 6) удосконалення правового забезпечення охорони довкілля; 7) міжнародне співробітництво; 8) перегляд принципів природокористування; 9) удосконалення загальної та екологічної освіти; 10) підвищення культурного рівня суспільства.

Всесвітня стратегія охорони живої природи, котра розроблена та реалізується під егідою ООН вже більше тридцяти років передбачає: відвернення вимирання всіх видів,

збереження достатньо життєздатних популяцій кожного виду для забезпечення максимальної внутрішньо-видової різноманітності; забезпечення стабільного відтворення на максимальному промисловому рівні видів, які мають економічне значення та які слід раціонально використовувати без підриву їх відтворювальних можливостей; а також охорона екосистемних процесів, необхідних для досягнення цих цілей. Сутнісним є регуляція популяцій на основі їх ключових механізмів - трофічної бази та простору (ареалу). В теоріях екології та охорони довкілля закріплюються погляди на те, що потенціальна економічна значущість притаманна всім видам, крім їх рекреаційної, естетичної, емоціональної та етичної цінностей. Зміни складу, будови та взаємини в угрупованнях, нищення угруповань, зведення рослинного покриву та ґрунтів, забруднення всіх середовищ життя, накопичення агентів забруднення в організмах, перенесення організмами агентів забруднення та концентрація їх в організмах мають прояви на всіх рівнях організації органічного світу Землі. Вони стоять в спряженому ряді таких глобальних проблем сучасності як вичерпання енергетичних і сировинних ресурсів, прогресуюча урбанізація, ріст народонаселення, нестача продовольчих продуктів і вимагають нового мислення, засередження зусиль на розв'язання невідкладних часткових і локальних проблем з перспективою широких регіональних, зональних і глобальних природоохоронних заходів в осяжному майбутньому.

КЛАСИФІКАЦІЯ БІОГЕОЦЕНОЗІВ

М.Г.Сметана

Біогеоценотичний покрив – об'єктивна реальність, якій притаманні дискретність і безперервність (континіум). Біогеоценоз – його найменша елементарна структурна одиниця, в якій неможливо провести межі біогеоценотичного рівня без втрати цілісності, тобто в її організації у значній мірі проявляється дискретність. Він чітко обмежений у просторі. Біогеоценоз – відкрита система із своїм зовнішнім середовищем, в якому утворює систему вищого рангу. Згідно загального закону системології він є складовою частиною ієрархії складних систем і підлягає класифікації, тобто